

ЛЕКЦІЯ

ВЗАЄМОІНДУКТИВНІ (ТРАНСФОРМАТОРНІ) ПЕРЕТВОРЮВАЧІ

Взаємоіндуктивний перетворювач являє собою трансформатор, у якого під дією вхідного сигналу міняється взаємна індуктивність котушок, що приводить до зміни вторинної вихідної напруги.

1. Одинарний взаємоіндуктивний перетворювач

Перетворювач складається із П – подібного магнітопроводу, рухомого яра та двох котушок w_1 , w_2 , рис. 1.

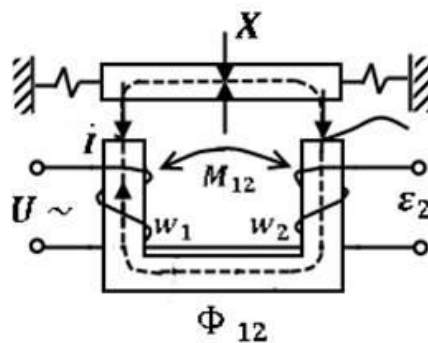

Рис.1 .Схема взаємоіндуктивного перетворювача.

При проходженні змінного струму I по виткам першої котушки w_1 виникає магнітний потік Φ_{12} , який по магнітопроводу пронизує витки котушки w_2 . В результаті , у другій котушці, виникає ЕРС взаємоіндукції ε_2 величина якої пропорційна частоті струму ω , величині струму I та коефіцієнту взаємоіндукції M . Величина

$$\varepsilon_2 = \omega I M_{12} \quad (1)$$

M_{12} (коефіцієнт взаємоіндукції) – це коефіцієнт пропорційності між струмом I у першій котушці і магнітним потокозчепленням $\Psi = w_2 \Phi_{12}$ у другій котушці , тобто

$$I M_{12} = w_2 \Phi_{12} \quad (2)$$

Визначимо функцію перетворення пристрою, тобто залежність величини ЕРС ε_2 у другій котушці від величини переміщення $\Delta\delta$ яра.

Для цього скористаємось формулою (1) . Вираз для M можна записати таким чином:

$$M = \frac{w_2 \Phi}{I} = \frac{w_2 F}{I R_m} = \frac{w_2 w_1 I}{I R_m} = \frac{w_1 w_2}{R_m} . \quad (3)$$

Визначимо вираз для магнітного опору R_m .

$$R_m = \frac{l_1}{\mu_0 \mu_{cm} S} + \frac{2(\delta_0 \pm \Delta\delta)}{\mu_0 \mu_{нов} S} = \frac{1}{\mu_0 S} \left[\frac{l_1}{\mu_{cm}} + \frac{2(\delta_0 \pm \Delta\delta)}{\mu_{нов}} \right] \approx \frac{2(\delta_0 \pm \Delta\delta)}{\mu_0 S} , \quad (4)$$

де S - площа поперечного січення магнітопроводу; l_1 - довжина центральної магнітної силової лінії металевої частини магнітопроводу; δ_0 - повітряний проміжок; $\Delta\delta$ - зміна проміжку під впливом вхідного сигналу; μ_0 - абсолютна магнітна стала вакууму; μ_{cm} - відносна магнітна стала для сталі; $\mu_{нов}$ - відносна магнітна стала для повітря.

Підкладаючи (4) у вираз (3), отримуємо, що

$$M = \frac{w_1 w_2 \mu_0 S}{2(\delta_0 \pm \Delta\delta)} . \quad (5)$$

Із врахуванням (5) вираз (1) для ЕРС індукції у другій котушці буде таким :

$$\varepsilon_2 = \frac{\omega I w_1 w_2 \mu_0 S}{2(\delta_0 \pm \Delta\delta)} . \quad (6)$$

Із виразу (6) слідує, що величина наведеної ЕРС індукції ε_2 є нелінійною функцією повітряного проміжку $2(\delta_0 \pm \Delta\delta)$ між осердям та ярмом перетворювача. Окрім цього, завжди існує певне значення ЕРС, навіть при відсутності переміщення $\Delta\delta$ ярма.

2. Диференційний взаємоіндуктивний перетворювач

Для того, щоби мати нульовий вихідний сигнал, при відсутності вхідного, а також збільшити чутливість та покращити лінійність функції перетворення використовують взаємоіндуктивні диференційні перетворювачі, рис. 2.

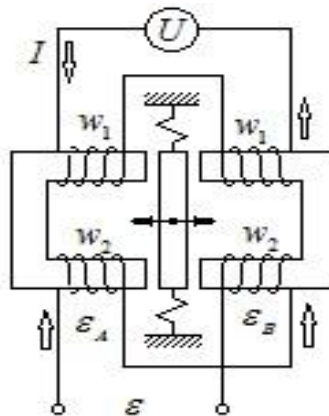

Рис.2. Схема диференційного взаємоіндуктивного перетворювача.

Робота перетворювача полягає у наступному. Джерело змінного струму створює за допомогою двох послідовно ввімкнених однакових котушок w_1 відповідні магнітні потоки. Дані потоки створюють у двох однакових котушках w_2 ЕРС індукції $\mathcal{E}_A$ та $\mathcal{E}_B$. Оскільки витки обох котушок намотані назустріч одні до одних, то результуюча ЕРС, при середньому положенні ярма,

$$\mathcal{E} = \mathcal{E}_A - \mathcal{E}_B = 0 \quad (7)$$

У разі зміщення ярма від середнього положення на деяку величину $\Delta\delta$, величина сумарної вихідної ЕРС :

$$\mathcal{E} = \mathcal{E}_A - \mathcal{E}_B = \frac{\omega I w_1 w_2 \mu_0 S}{2(\delta_0 - \Delta\delta)} - \frac{\omega I w_1 w_2 \mu_0 S}{2(\delta_0 + \Delta\delta)} = \dots = \omega I w_1 w_2 \mu_0 S \frac{\Delta\delta}{\delta_0} \quad (8)$$

Із виразу (8) слідує, що величина вихідного сигналу, ЕРС, являється відтепер лінійною по відношенню до вхідного сигналу, переміщення ярма $\Delta\delta$.

Для перетворень великих лінійних переміщень (1 метр і більше) застосовують взаємоіндуктивні перетворювачі з розподіленими магнітними параметрами, рис.3 .

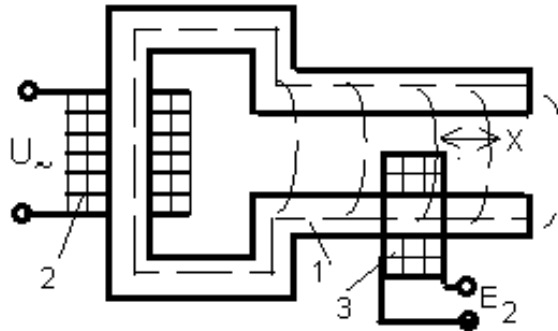

Рис.3 .Схема взаємоіндуктивного перетворювача з розподіленими магнітними параметрами.

Він складається із магнітопроводу 1 з робочою частиною у виді двох взаємопаралельних металевих полос, намагнічуючої котушки 2 та рухомої вимірювальної котушки 3. Під впливом вхідного сигналу X котушка 3 переміщується поздовж полос магнітопроводу 1 . У разі переміщення зліва направо, ЕРС E_2 котушки 3 зменшується практично по лінійному закону. Для цього магнітний опір магнітопроводу має бути малим порівняно з магнітним опором повітряного проміжку. Деяка не лінійність функції перетворення може бути зкомпенсована шляхом зміни профілю магнітопроводу.

3. Електричні вимірювальні кола

Вторинна напруга може бути визначена любым вольтметром змінного струму з відповідною межею вимірювань, рис.4 .

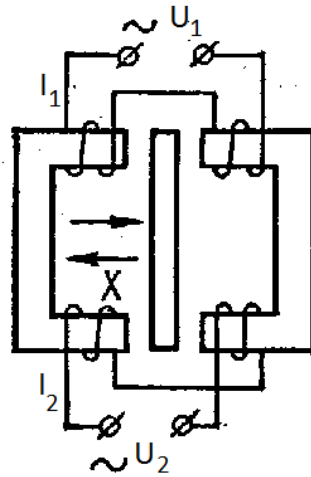

Рис. 4 .

Дана схема достатньо проста, проте застосовується рідко, оскільки вихідна напруга U_2 залежить від напруги U_1 джерела. Зі зміною температури навколишнього середовища частоти живлючої напруги вихідний опір може змінюватись, що приводить до похибок вимірювань.

Найпоширенішим вимірювальним колом диференціальних взаємодуктивних перетворювачів є кола, що містять відповідні вторинні трансформаторні компенсуючі перетворювачі, рис.5 .

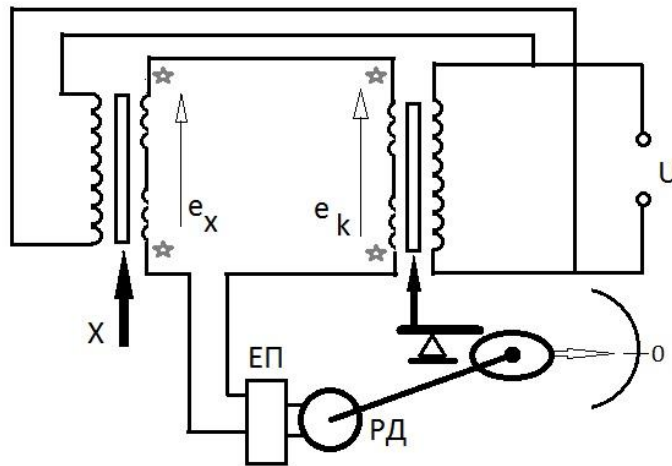

Рис.5 .

Під впливом вимірюваного переміщення X рухомий елемент первинного диференційного взаємодуктивного перетворювача переміщується, змінюючи значення вихідної ЕРС e_x . Друга частина кола має аналогічний компенсуючий диференціальний взаємодуктивний перетворювач, положення рухомого елемента якого регулюються ексцентриком, з'єднаного з ротором реверсивного двигуна РД. Якщо вимірювана ЕРС e_x та компенсуюча ЕРС e_k не рівні між собою, тобто існує розбаланс, то, підсилена за допомогою електронного підсилювача ЕП напруга подається на реверсивний двигун, ротор якого буде обертатись, доки не вирівняються між собою e_x та e_k . Після вирівнювання електрорушійних сил за допомогою шкали приладу встановлюють значення вимірюваної величин

